

Олена ЛОПАЄВА

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ

Закон України «Про Національну поліцію» визначає поліцейського як особу, яка є громадянином України, склала Присягу, проходить службу на відповідній посаді у поліції та має спеціальне звання [1]. Проте, я вважаю, варто зазначити, що поліцейський – це ще й особа, від рівня професіоналізму, психологічної та службової підготовки якої залежать стан правопорядку, система охоронюваних прав та свобод загалом та якість протидії злочинності, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки [1]. У разі виникнення реальної небезпеки дії поліцейського будуть визначатися його вмінням управляти своїм психічним станом в умовах патогенного впливу стресорів екстремальної ситуації.

Досить актуальним та проблемним є питання застосування найбільш суворого заходу примусу, а саме вогнепальної зброї. Випадки її застосування та використання чітко визначені законом, ст. 46 ЗУ «Про Національну поліцію». Наказ МВС № 334 окреслює курс стрільб, який створений з метою забезпечення якісного та послідовного навчання поліцейських основам стрільби та удосконалення навичок. Тобто поліцейського спеціально готують до можливого застосування даного заходу примусу для виконання своїх повноважень. Та як щодо психологічного стану представника закону?

У реальних умовах працівник органів внутрішніх справ повинен бути готовий застосувати вогнепальну зброю одразу після виникнення необхідності, щоб встигнути запобігти злочину, що є його безпосереднім службовим обов'язком. Зазвичай, поза зоною тренувального тирю, стрільба відбувається за відсутності стандартних, звичних для поліцейського умов в ситуації, яка швидко змінюється залежно від дій її учасників [2, с. 626]. Саме фактор несподіваності, а також природна реакція людини на дії, пов'язані не тільки з незвичними відчуттями (такими, як звук пострілу і віддача зброї), а й з деякою часткою ризику і небезпекою формують психологічні складності. Крім того, стрільба з пістолета, хоча і є одним з використовуваних заходів примусу поліцейських, проте далеко нечасте і буденне явище, з яким ми стикаємося в повсякденному житті.

Ситуацію, за якої працівник органів внутрішніх справ має необхідність застосування вогнепальної зброї, можна вважати певною мірою екстремальною, такою, що викликає тривожність. Перед стрільбою можуть виникати сильні переживання, які виснажують психічні сили та викликають

перенапругу, що ускладнює повноцінне виконання дій. Як властивість особистості, тривожність, характеризується здатністю сприймати певні обставини, які загрожують. Тривога може обумовлюватися несприятливими зовнішніми факторами впливу та внутрішніми суб'єктивними, такими, як порушення самооцінки або наявності внутрішніх конфліктів, що, безумовно, позначиться на успішності діяльності [4, с. 56]. Негативні емоційні стани (страх, ступор, шок та ін.) суттєво впливають на точність навіть автоматизованих рухів. Ще у 1907 р. військовий психолог М. Головін указував, що в епоху кремнієвих рушниць значна кількість зброї, яку було підібрано на полі бою, виявилась зарядженою декілька разів [5, с. 202].

Тобто насамперед стрілець повинен мати впевненість у собі, вміння стримувати емоційну напруженість, страх перед оточуючими громадянами, йому повинна бути притаманна врівноваженість і витриманість, зовнішній спокій без вияву перенапруження, негативного настрою чи нетерпіння.

Отже, варто зазначити, що вогнепальна зброя є одним з ефективних засобів протидії злочинності, що дозволяє значною мірою забезпечити захист прав особистості, інтересів суспільства та держави. Значення застосування зброї особливо зростає в сучасних умовах, коли відзначаються стійка тенденція збільшення корисно-насильницьких злочинів, скоєних з використанням вогнепальної зброї, зростання кількості випадків агресивної протидії працівникам правоохоронних органів та ін. [5, с. 200].

При виконанні бойових задач змінюється психіка людини щодо сприйняття інформації, а також механізму ухвалення рішень. На результативність стрільби поліцейських безпосередньо впливає багато суб'єктивних та об'єктивних факторів. Саме тому необхідно використовувати психологічні, технічні і тактичні тренування стрільб в умовах, наближених до бойових, доводити техніку до автоматичного виконання при використанні мультимедійного тиру зі звуковим ефектом, де моделюються певні ситуації чи виконання пострілу під час складних обставин після фізичного навантаження тощо. Також необхідно відпрацьовувати ситуації з бойовою зброєю, швидко реагувати, приймати впевнені рішення в обставинах, що склалися, бути зібраним і логічно послідовним, знати, як правильно виконати ту або іншу поставлену перед ним задачу [3, с. 198].

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 40–4. ст.379 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

2. Чеботарев Е. В. Психологічні аспекти підготовки працівників правоохоронних органів для застосування вогнепальної зброї в екстремальних умовах. *Проблеми сучасної психології*: Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. Випуск 13. 2011.

3. Богуш О. Ю. Психологічні чинники навчання кульовій стрільбі майбутніх офіцерів. *Проблеми сучасної психології*: збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України Випуск 16. 2012.

4. Логачев М. Г. Правові та психологічні аспекти застосування вогнепальної зброї персоналом поліції. *Право і безпека*. № 4 (67). 2017.